

TARİHİ YENİDEN YAZABİLMEK *

Her 30 Ağustos zafer kutlamalarının en alışlageldik manzarasıdır Yunan askerlerinin temsili olarak denize dökülmesi. Öyle ya, Kurtuluş Savaşı'nda çarpıştığımız yegane ordu Yunan ordusuydu. Kadın erkek, genç yaşlı demeden halkımızı katleden hatta liselerde okutulan tarih kitaplarında yazılanlara göre geri çekilirken de hamile olan kadınlarımızı dahi süngüden geçiren, son olarak da İzmir'i ateşe veren bu "hain" insanlardı. Onları denize dökmeyecektik de kimi dönecektik? Buraya kadar bizim açımızdan pek de garipsenecek bir durum yok gibi görünüyor ancak, şunu da düşünmeden edemiyorum: acaba her sene denize dökülen sadece Yunan askerleri miydi yoksa geleceğe, kalıcı barışa dair hayaller mi çok iyi değerlendirmek gerekir.

Lise yıllarımdayken aklıma hep bir soru gelirdi: bizim tarih kitaplarımızda, "30 Ağustos'ta Yunanlıları denize döktük." yazıyordu da acaba Yunanistan'daki tarih kitaplarında da, "30 Ağustos'ta Türkler bizi denize döktü" diye mi yazıyordu? Düşünmüştüm ki herkes kendine göre bir tarih yazıyordu Ege'nin her iki yakasında da. Her iki taraf da büyük bir titizlikle ayrıntılı bir 'öteki' imajı yaratıyordu halkının özellikle de gençlerinin zihninde. Bizim gözümüzde onlar hain insanlardı, onların gözünde de biz Türkler birer barbardan ibarettik. Osmanlı döneminde dört asır boyunca onları "esir" etmiş, özgürlüklerini ellerinden almıştık. Bizler, onların deyimiyle : "doğudan gelen tehlike" idik ve her an saldırıp özgürlüklerini ellerinden yine alabilirdik. Başka sorular da vardı aklıma takılan; acaba tarih sadece, geçmişte yaşanan kötü şeyleri, örneğin savaşları, hatırlamak ve onların acısını akıldan hiç çıkarmamak mıydı yoksa başka bir şey mi? Yani biz her sene Yunanlıları denize dökmeli miydik, bize yaptıkları kötü şeyleri hatırlamalı onun anısını taze mi tutmalıydık ? Peki onlar da aynı şeyi yaparsa ne olacaktı? Bu işe bir son nasıl verilecek, kalıcı barış nasıl sağlanacaktı? Acaba sağlanmasını istemeli miydim? Kafamda bu soru yumağıyla üniversiteye başladım ve artık biraz daha olgunlaşmış bilgi birikimim biraz daha artmıştı. Lisedeyken kafamı kurcalayan bazı sorulara cevap bulabilmişim: Tarihin hatırlamak kadar unutmak olduğunu da düşünüyordum artık. Bu savı destekleyecek örnekler de elimde yok değildi hani. Hemen Avrupa tarihi içerisinde bir Almanya-Fransa senaryosu bulmuş ve kağıda dökmüştüm. Onlar da tıpkı bizim gibi iki "ezeli" düşmandı ne de olsa. Kötü çocuk rolü bu senaryoda Almanya'nındı. Tarih boyunca ne zaman güçlense yaptığı ilk iş Fransa'ya saldırmak ve onu yenmek olmuştu. Son olarak da 2.Dünya Savaşı'nda Fransa'yı sadece 4 günde mağlup etmişti. Peki Fransa bu duruma nasıl bir karşılık vermişti ? Senaryonun can alıcı sorusu buydu. Almanya mağlup olup savaş bittikten sadece bir kaç sene sonra Fransa, deyim yerindeyse zeytin dalını Almanya'ya uzatmış ve kalıcı barışa ilk adım bu sayede atılmıştı. Kömür ve çelik üretimi ve denetimi üzerinden doğan bu işbirliğini sonraki yıllarda çok daha bilinçli ve sistematik adımlar izlemiş ve günümüz Avrupa Birliği'nin temelleri daha o zamandan atılmıştı. Hatta bununla da yetinilmemiş, Almanya ve Fransa işbirliğinin sembolü olarak da bir 'Fransalmanya' projesi ortaya atılır hale gelmişti. Şöyle bir düşünürsek tarih boyunca bir çok kereler savaşmış bu iki ülkenin bu son savaştan sonra ikili ilişkilerinde bu seviyeyi yakalamaları sadece elli yıl sürmüştü, peki biz ve Yunanlılar seksen yılı aşkın bir süredir neden hala yerimizde sayıyorduk, neden birbirimize olan öfkemiz tamamen yok olmamış, şu meşhur zeytin dalı hep havada kalmıştı? Bir gariplik vardı ortada. Böyle olmaması gerekirdi. Acaba başka etkenler mi devreye girmişti? Yoksa Kıbrıs nedeniyle mi kalıcı barış bir türlü gelmemiş, Egedeki sorunlar mı buna mani olmuştu? Neydi bizim aramızdaki

'kara kedi'? Kafamdaki yeni soru buydu. Acaba gerçekten var mıydı yoksa ben mi var olduğuna inanıyordum? Evet evet, cevabı bulmuştum galiba: Arada kara kedi falan yoktu, hiç olmamıştı bile. Kara kedi benim kendi kafamda yarattığım bir hayalden ibaretti, bilinçli olduğumu düşünen ben büyük bir hata yapmış ve bu hayale oldukça inanmıştım Oysa iki ülke arasında olan şey sadece bir eksiklikti: iletişim eksikliği. Bunu bir sağlayabilsek gerisi çorap söküğü gibi gelecekti. İyi ama nasıl olacaktı bu. Hükümetler arasında olabilir miydi? hem evet hem hayır. Evet,çünkü en yüksek otorite onlardı, nihayi kararı onlar verecekti. Diğer taraftan da hayır, çünkü aradaki buzları eritecek düzeyde bir iletişimi bürokrasinin hantal çarkları arasında yakalamak oldukça güçtü. Peki nasıl olmalıydı bu? Aslında cevap çok da zor değildi: Sivil toplum kuruluşları. İki tarafın halklarını kaynaştıracak, samimi bir iletişim kurabilecek sivil toplum kuruluşları desteklenmeli, bu yönde faaliyetler yapmaya teşvik edilmeli, hatta gerekirse sırf bu amaçla örgütlenmiş yenileri kurulmalıydı. Toplantılar düzenlenmeli, karşılıklı ziyaretler yapılmalı, ortak projeler üretilmeliydi.

Artık üniversiteden mezun oldum ve lise yıllarımdan beri zihnimi meşgul eden bu soruna kendimce bir çözüm üretip son şeklini vermiş oldum. Her şeyden önce her iki taraf birbirini tanımalı her ne olursa olsun iletişim kaybedilmemeli ve güçlendirilmeli diye düşünüyorum. Ortak yanlarımızı gün ışığına çıkarmak kalıcı barış için oldukça önemli bir başlangıç olabilir. İnsan neyin düşmanı olur: korktuğu şeyin, peki insan neden korkar: bilmediği şeyden. İki halk arasındaki durumu bundan daha iyi özetleyecek başka bir cümle yoktur heralde. Birbirimizi dinledikçe, birbirimizle görüştüğümüzde yani birbirimizi daha yakından tanıdıkça aslında bazı şeylerin üstesinden gelmenin ne kadar kolay olduğunu, ne kadar çok ortak yanımız olduğunu, küçükken bize söylenenlerin aksine ne kadar da birbirimize benzediğimizi göreceğiz. Ortak paydalarımızın zannettiğimizden ne kadar da çok olduğunu keşfedeceğiz. Tavla oynamayı, rakı içmeyi aynı derecede sevdiğimizi anlayacağız. Dünya küçülürken, mesafeler ortadan kalkarken, yani küreselleşirken yan yana olan bu iki halk, ortak tarih ve miras daha fazla "düşman" kalamaz, kalmamalı. İlk adımı da varsın sivil toplum kuruluşları yani halk atsın. Halklar anlaştıktan, barıştıktan sonra politikacılara söz söylemek bir görevden ibaret kalır diye düşünüyorum. Burada her iki tarafın da gençlerine büyük iş düşüyor zannedersem. Çünkü; değişime, yeniliğe en açık olan bizleriz. İki halkın zihninde yaratılan tabuları yıkacak olan bizleriz. Bir çoğumuzun hayalini kurduğu kalıcı barışın temellerini atacak ve onu hayata geçirecek olan da bizleriz. Yıllar boyunca bize karşı tarafla ilgili olarak anlatılanların üzerine ancak bizler bir sünger çekip yepyeni bir başlangıç yapabiliriz. Harekete geçmek için daha fazla beklemeyelim ve sivil toplum kuruluşlarında aktif görevler üstlenelim. Politikacılarımıza çok net bir mesaj verelim: Biz artık düşman kalmak istemiyoruz diyelim, kalıcı barışı istiyoruz diyelim. Gelin beraber çalışalım, gelin kaynaşalım, aydınlık bir gelecek için Ege'nin sularında beraber yüzelim. Akşam güneşini beraber seyredelim ve eski günleri alaycı bir tebessümle analım, gelin tarihimizi yeniden yazalım, ne dersiniz..?

A.Gökhan RAKICI

Kasım 2004

* Türk-Yunan ilişkilerini **Çatışma Yönetimi** açısından tarihi bir perspektif ve çözüm önerisiyle ortaya koyan bu makale 17 Aralık 2004 tarihinde **TURSAK** (Türkiye Sinema ve Audiovisüel Kültür Vakfı - www.tursak.org.tr) tarafından organize edilen, "**Küreselleşen Dünyada Türk-Yunan Dostluğu**" genç kalemler uluslararası makale yarışmasında **ikincilik ödülü** almıştır ve orijinal haliyle bırakılmıştır.